

B20.3 Κανονισμός εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας

**Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο**

Περιεχόμενα

1. Η πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής	1
2. Διαδικασίες ανάθεσης και εκπόνησης πτυχιακής εργασίας	1
3. Επίβλεψη – Υποχρεώσεις επιβλεπόντων και φοιτητών	3
4. Διαδικασίες ολοκλήρωσης – Αξιολόγηση	3
5. Δεοντολογία – Κατοχύρωση δικαιωμάτων – Λογοκλοπή	4
Παράρτημα – Υποδείγματα εγγράφων για την Πτυχιακή Εργασία	6

1. Η πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής

Σύμφωνα τα ισχύοντα για το Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής (ΜΤΑ), η εκπόνηση πτυχιακής εργασίας (ΠΕ) από φοιτητές που ακολουθούν το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου (ΕΛΜΕΠΑ) είναι προαιρετική, έχοντας χαρακτήρα κατ' επιλογήν υποχρεωτικού (ΕΥ) μαθήματος με αυξημένες πιστωτικές μονάδες ECTS. Πιστώνεται με δεκαοκτώ μονάδες ECTS και υπολογίζεται ως τρία ΕΥ μαθήματα της κύριας κατεύθυνσης. Η εκπόνηση ΠΕ είναι υποχρεωτική για όσους φοιτητές ακολουθούν το ΠΠΣ του ΤΕΙ Κρήτης.

Η εκπόνηση μιας ΠΕ αποσκοπεί:

- Στο να εμβαθύνουν οι φοιτητές σε θέματα του ενδιαφέροντος τους, αποκτώντας γνώσεις και δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν στην μελλοντική τους εξέλιξη και σταδιοδρομία,
- Στο να εξοικειωθούν οι φοιτητές στην επιστημονική σκέψη και μεθοδολογία, και στην επισκόπηση της υφιστάμενης γνώσης,
- Στο να δώσει στους φοιτητές την ευκαιρία διεύρυνσης του τρόπου σκέψεως και την αναζήτηση της καινοτομίας,
- Στο να δώσει στους φοιτητές την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με ερευνητικά θέματα αιχμής, κάτι που ενθαρρύνεται στο Τμήμα ΜΤΑ, ανάλογα, βέβαια, και με τα ενδιαφέροντα των φοιτητών

Με την ολοκλήρωση της εκπόνησης μιας ΠΕ οι φοιτητές, θα έχουν αναπτύξει και βελτιώσει τις δεξιότητές τους:

- Στην συγκροτημένη αναζήτηση επιστημονικών πηγών, και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση
- Στην ξεκάθαρη διατύπωση ενός επιστημονικού προβλήματος, και στην οργάνωση και σχεδιασμό της μεθοδολογίας αντιμετώπισής του,
- Στην συλλογή δεδομένων, την επεξεργασία τους και την παρουσίαση τους, και την εξαγωγή συμπερασμάτων ερμηνείας φαινομένων
- Στην συγγραφή επιστημονικών κειμένων και την παρουσίασή τους σε ευρύ κοινό

Για τους σκοπούς του παρόντος, όπου στο κείμενο όπου αναφέρεται το αρσενικό (π.χ. φοιτητής) θα εννοείται και η αντίστοιχη χρήση του θηλυκού (π.χ. φοιτήτρια) καθώς και το αντίστροφο, εκτός και αν υπάρχει σαφής διαφοροποίηση.

2. Διαδικασίες ανάθεσης και εκπόνησης πτυχιακής εργασίας

Η εκπόνηση ΠΕ προϋποθέτει ότι ο φοιτητής έχει παρακολουθήσει επιτυχώς 24 από τα 30 μαθήματα των πρώτων 6 εξαμήνων. Τυπικά, στο 8ο εξάμηνο, ο φοιτητής μπορεί να επιλέξει 2 ΕΥ μαθήματα και την

εκπόνηση πτυχιακής εργασίας. Η προβλεπόμενη τυπική διάρκεια εκπόνησης της ΠΕ είναι έξι μήνες. Στο Τμήμα ΜΤΑ, και για διευκόλυνση των φοιτητών, δίνεται η δυνατότητα δρομολόγησης της επιλογής θέματος ΠΕ ήδη από το 7ο εξάμηνο σπουδών. Προσφέρεται, επίσης, η δυνατότητα για εκπόνηση ερευνητικής ΠΕ. Στο πλαίσιο της ΠΕ, οι φοιτητές που την επιλέγουν, πραγματοποιούν έρευνα υπό την εποπτεία κάποιου διδάσκοντα του Τμήματος.

Τα θέματα των πτυχιακών εργασιών εισηγούνται τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος μετά από κάθε εξεταστική περίοδο. Οι ενδιαφερόμενοι φοιτητές, μετά από συνεννόηση με τον εισηγητή του θέματος, ζητούν την ανάληψη ΠΕ συγκεκριμένου θέματος, με αίτησή τους προς τη Γραμματεία, την οποία προσυπογράφει ο εισηγητής του θέματος. Η Συνέλευση του Τμήματος φροντίζει να ανακοινώνεται μετά από κάθε εξεταστική επαρκής αριθμός θεμάτων, ώστε οι φοιτητές να έχουν τη δυνατότητα επιλογής. Εφόσον υπάρχει κοινή απόφαση μεταξύ των Τμημάτων, επίβλεψη πτυχιακής εργασίας μπορεί να ανατεθεί σε μέλη ΔΕΠ ή εντεταλμένους διδασκαλίας άλλου Τμήματος της ίδιας ή άλλης Σχολής, ή σε μέλη ΔΕΠ Τμημάτων άλλων Πανεπιστημίων.

Τυπικά, το θέμα της ΠΕ ανατίθεται σε ένα μόνο φοιτητή. Σε περίπτωση που δύο ή παραπάνω φοιτητές εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους για το ίδιο θέμα ΠΕ, είναι στη δικαιοδοσία του μέλους ΔΕΠ που εισηγήθηκε το θέμα να επιλέξει το φοιτητή στον οποίο θα ανατεθεί. Ωστόσο, η ίδια ΠΕ μπορεί να ανατεθεί σε δύο ή περισσότερους φοιτητές, σε ειδικές περιπτώσεις όπου υπάρχει σαφής διάκριση των επιμέρους εργασιών, ύστερα από εισήγηση του επιβλέποντος.

Στο **Παράρτημα** του παρόντος Κανονισμού δίνονται υποδείγματα των εγγράφων που πρέπει να συμπληρωθούν για την έναρξη της εκπόνησης της ΠΕ. Με την κατάθεσή τους, η απόφαση / τελική έγκριση δίνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος. Ως επίσημη ημερομηνία έναρξης της ΠΕ ορίζεται η ημερομηνία που η Συνέλευση του Τμήματος ενέκρινε την πρόταση ανάθεσης-εκπόνησης ΠΕ που υποβλήθηκε. Φοιτητής που ανέλαβε την εκπόνηση ΠΕ υπό την επίβλεψη συγκεκριμένου διδάσκοντα, δύναται με αιτιολογημένη αίτησή του να αιτηθεί (μία φορά) την αλλαγή θέματος. Επίσης, πάλι έπειτα από σαφή αιτιολόγηση και έγγραφο αίτημα, το θέμα / τίτλος της ΠΕ μπορεί να τροποποιηθεί στο βαθμό που δεν αλλοιώνεται ουσιαστικά η αρχική περιγραφή. Σε περίπτωση ανάγκης ουσιαστικών αλλαγών που προκύπτουν στην πορεία εκπόνησης της ΠΕ θα πρέπει να υποβάλλεται έγκαιρα έγγραφο αίτημα από τον επιβλέποντα σε συνεννόηση με τον φοιτητή.

Για διευκόλυνση ως προς τη συγγραφή της ΠΕ, το Τμήμα ορίζει υπόδειγμα σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου επεξεργασίας κειμένου το οποίο πρώτα εγκρίνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος και το οποίο αναρτάται στη διαδικτυακή πλατφόρμα του Τμήματος. Εκτός αυτού, στη διαδικτυακή πλατφόρμα του

Τμήματος αναρτώνται και ρητές οδηγίες για τη σύνταξη της πτυχιακής εργασίας καθώς και οδηγός για τη σύνταξη βιβλιογραφικών αναφορών.

3. Επίβλεψη – Υποχρεώσεις επιβλεπόντων και φοιτητών

Όλα τα μέλη του διδακτικού προσωπικού που διδάσκουν αυτοδύναμα στο ΠΠΣ του Τμήματος, έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν την εποπτεία ΠΕ πάνω σε θέματα συναφή με το γνωστικό τους αντικείμενο και τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα. Ο επιβλέπων αναλαμβάνει να κατευθύνει τον φοιτητή καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της ΠΕ βάση χρονοδιαγράμματος, και να βοηθήσει σε όλα τα στάδια εκπόνησης της ΠΕ, από τον αρχικό σχεδιασμό και την προσέγγιση ενός θέματος, την βιβλιογραφική ανασκόπηση, μέχρι την επεξεργασία των δεδομένων και την εξαγωγή των συμπερασμάτων, και την συγγραφή και παρουσίαση της ΠΕ.

Οι φοιτητές οφείλουν να συνεργάζονται με τους επιβλέποντες σε τακτά χρονικά διαστήματα, να τους κρατούν ενήμερους για τυχόν προβλήματα και δυσκολίες που προκύπτουν, να είναι συνεπείς στα χρονοδιαγράμματα που έχουν τεθεί, και να μην ασκούν αδικαιολόγητα πιέσεις.

Εν γένει, ο ρόλος του επιβλέποντα είναι συμβουλευτικός, και οι φοιτητές θα πρέπει να αναπτύξουν τις απαραίτητες πρωτοβουλίες, καθώς, ανεξάρτητα από το βαθμό συμβολής του κάθε επιβλέποντα, την ευθύνη για την ποιότητα της ΠΕ που εκπονείται την έχει και ο φοιτητής που την εκπονεί, μαζί με τον επιβλέποντα.

4. Διαδικασίες ολοκλήρωσης – Αξιολόγηση

Μετά την ολοκλήρωση της ΠΕ, και με τη σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντος, ο φοιτητής υποβάλλει στη Γραμματεία την ΠΕ σε δυο αντίτυπα και σε ηλεκτρονική μορφή. Η Συνέλευση του Τμήματος ορίζει Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ή εντεταλμένους διδασκαλίας για την αξιολόγησή της. Η διαδικασία αξιολόγησης ενέχει την παρουσίαση της ΠΕ από τον φοιτητή σε ευρύ κοινό της ακαδημαϊκής κοινότητας του Τμήματος (διδάσκοντες και φοιτητές). Οι παρουσιάσεις των πτυχιακών εργασιών δύνανται να οργανώνονται ομαδικά σε καθορισμένες ημερομηνίες τουλάχιστον 4 φορές ετησίως, και μπορούν να τις παρακολουθήσουν όλα τα μέλη εκπαιδευτικού προσωπικού, οι φοιτητές και οι επισκέπτες.

Τα κυριότερα κριτήρια αξιολόγησης της ΠΕ είναι:

- Η ενημέρωση στην υπάρχουσα γνώση με αντίστοιχη βιβλιογραφική διερεύνηση και η σωστή παρουσίαση των βιβλιογραφικών πηγών

- Η λογική επεξεργασία (π.χ. επεξεργασία συγκεντρωθέντων δεδομένων, κατάστρωση μαθηματικού ομοιώματος, δοκιμές σε Η/Υ, εφαρμογές σε συγκεκριμένα προβλήματα, αξιολόγηση αποτελεσμάτων) καθώς και η απόκτηση ειδικών δεδομένων (συγκέντρωση δεδομένων ή αποτελέσματα θεωρητικών υπολογισμών).
- Το αισθητικό αποτέλεσμα (π.χ. εφόσον η εργασία αφορά την παραγωγή πολυμεσικού ή ηχητικού υλικού)
- Η δομή της πτυχιακής εργασίας και η γραπτή παρουσίαση της, π.χ. η συνοχή του κειμένου, η σωστή χρήση της ορολογίας και της γλώσσας, η ακριβής διατύπωση των εννοιών, η επιστημονικά ορθή τεκμηρίωση των συμπερασμάτων. Η συμμόρφωση με τα πρότυπα συγγραφής κ.λπ.
- Ο ζήλος και οι πρωτοβουλίες του φοιτητή που επέδειξε κατά την εκπόνηση
- Η προφορική παρουσίαση της πτυχιακής εργασίας

Οι συντελεστές βαρύτητας των παραπάνω ποικίλλουν ανάλογα με τη φύση του θέματος και εκτιμώνται κατά την κρίση της Εξεταστικής Επιτροπής, τα μέλη της οποίας κρίνουν και βαθμολογούν ανεξάρτητα κατά την εκτίμησή τους. Ο βαθμός της πτυχιακής εργασίας προκύπτει από το μέσο όρο της βαθμολογίας των μελών της Επιτροπής, με κατώτερο βαθμό επιτυχίας 5 (πέντε). Τα μέλη της Επιτροπής συμπληρώνουν και καταθέτουν στη Γραμματεία σχετικό πρακτικό αξιολόγησης, στο οποίο αναγράφεται το ονοματεπώνυμο του φοιτητή, τίτλος της πτυχιακής εργασίας και ο τελικός βαθμός. Αν μια ΠΕ κριθεί ελλιπής, αναπέμπεται για συμπληρωματική επεξεργασία και επανέρχεται για εξέταση.

Όλες οι ολοκληρωμένες ΠΕ κατατίθενται υποχρεωτικά στο ιδρυματικό αποθετήριο του Πανεπιστημίου σύμφωνα με την πολιτική ιδρυματικού αποθετηρίου, η οποία εγκρίνεται από τη Σύγκλητο. Η κατάθεση των εργασιών από τους φοιτητές είναι υποχρεωτική και ελέγχεται από τη Γραμματεία του Τμήματος. Υποδείγματα των αναφερθέντων εγγράφων δίνονται στο **Παράρτημα** του παρόντος Κανονισμού.

5. Δεοντολογία – Κατοχύρωση δικαιωμάτων – Λογοκλοπή

Τα πνευματικά δικαιώματα της ΠΕ, ανήκουν σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις σε όσους συνέβαλαν συνέβαλαν στην εκπόνησή της (Ίδρυμα, Τμήμα, επιβλέποντες, φοιτητές). Στην περίπτωση που τα επιστημονικά αποτελέσματα της εργασίας κατοχυρώνονται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, εφαρμόζεται η κείμενη νομοθεσία ως προς τους κατόχους των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτό. Τα αναφερόμενα στο κείμενο της ΠΕ δε σημαίνει απαραίτητα ότι ταυτίζονται ή είναι αποδεκτά από το Τμήμα. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να γίνεται αναφορά στους/στις συγγραφείς της εργασίας, στον τίτλο της εργασίας

και στο Τμήμα. Όλα εμπλεκόμενα μέρη στην εκπόνηση μιας ΠΕ δεσμεύονται να τηρούν τους Κανόνες Ακαδημαϊκής Δεοντολογίας, όπως θεσπίστηκαν από την Επιτροπή Δεοντολογίας του Ιδρύματος.

Η λογοκλοπή, υπό την έννοια της οικειοποίησης πνευματικής ιδιοκτησίας άλλων, συχνά υπό τη μορφή παρουσίασης από τον συγγραφέα, εκούσια ή ακούσια, έργου άλλου ατόμου, είναι κατακριτέα από το τμήμα ΜΤΑ, και αποτελεί όχι μόνο ηθικό παράπτωμα, αλλά και παραβιάζει το νόμο για τα πνευματικά δικαιώματα και μπορεί να επιφέρει νομικές κυρώσεις. Θα πρέπει πάντα να γίνεται σαφής αναφορά στις πηγές είτε αυτό είναι κείμενο ή αδημοσίευτες ιδέες και απόψεις,

Άλλες ενέργειες που παραβιάζουν τους κώδικες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας και ακεραιότητας, και επίσης είναι κατακριτέες, περιλαμβάνουν την ανάθεση σε άλλον της εκπόνησης μέρους ή του συνόλου μιας εργασίας, η καθολική αντιγραφή εργασιών τρίτων, η συνεργασία φοιτητών για την υλοποίηση μιας εργασίας εν αγνοία του επιβλέποντος. Σε συνάρτηση και με τα προηγούμενα σημεία, οι φοιτητές θα πρέπει να κάνουν ξεκάθαρο στο κείμενο της ΠΕ τι αποτελεί προϊόν δικής τους εργασίας και τι προϊόν εργασίας άλλου ατόμου, κάνοντας αναφορά συστηματικά στις παραπομπές και τοποθετώντας τις εκεί που πρέπει.

Παράρτημα – Υποδείγματα εγγράφων για την Πτυχιακή Εργασία

ΠΡΟΣ: Τη Συνέλευση του Τμήματος Μουσικής
Τεχνολογίας και Ακουστικής

Ρέθυμνο ...../...../20...

Αριθμός Πρωτ: .....

Α.Μ. Φοιτητή/τριας:

Όνοματεπώνυμο:

Διεύθυνση κατοικίας:

Τηλέφωνο επικοινωνίας:

email:

ΑΙΤΗΣΗ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΑΝΑΘΕΣΗΣ / ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παρακαλούμε για την έγκριση ανάθεσης / εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας με θέμα:
«[τίτλος]».

Η επίβλεψη της Πτυχιακής Εργασίας θα γίνει από [ονοματεπώνυμο & ιδιότητα επιβλέποντα/οντων].

Η εκπόνηση της Πτυχιακής Εργασίας θα γίνει [αναφορά χώρου εκπόνησης].

Επισυνάπτεται περιγραφική ανάλυση του θέματος της πτυχιακής εργασίας.

Ο/Η Φοιτητής/τρια

Ο/οι Επιβλέπων/οντες

(Όνοματεπώνυμο και υπογραφή)

(Όνοματεπώνυμο και υπογραφή)

Περιγραφική ανάλυση του θέματος της πτυχιακής εργασίας

[200 έως 500 λέξεις. Σε περίπτωση ανάθεσης σε 2 φοιτητές απαιτείται σαφής αναφορά στον καταμερισμό εργασιών]

Επισημάνσεις:

1. Η υποβολή της Πτυχιακής Εργασίας πρέπει να γίνει τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες πριν από την ημερομηνία παρουσίασης στην Γραμματεία του Τμήματος σε δύο (2) αντίτυπα και σε ηλεκτρονική μορφή.
2. Για την αλλαγή θέματος ή/και επιβλέποντα/ων, θα πρέπει να γίνει εκ νέου αίτημα προς τη Συνέλευση του Τμήματος.
3. Με την παρούσα αίτηση ο/η φοιτητής/τρια δηλώνει υπεύθυνα ότι δεν έχει αναλάβει το ίδιο ή άλλο θέμα με άλλον επιβλέποντα.

ΠΡΟΣ: Τη Συνέλευση του Τμήματος Μουσικής
Τεχνολογίας και Ακουστικής

Ρέθυμνο ...../...../20...
Αριθμός Πρωτ: .....

Α.Μ. Φοιτητή/τριας:
Όνοματεπώνυμο:
Διεύθυνση κατοικίας:
Τηλέφωνο επικοινωνίας:
email:

ΑΙΤΗΣΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ & ΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σας υποβάλλω την τελική μορφή της Πτυχιακής Εργασίας μου με τίτλο «[τίτλος]» σε δύο (2) αντίτυπα και σε ηλεκτρονική μορφή, και παρακαλώ να ορισθεί η Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή καθώς και η ημερομηνία παρουσίασης αυτής.

Ο/Η Φοιτητής/τρια

(Όνοματεπώνυμο και υπογραφή)

Επισήμανση:

1. Για τον ορισμό ημερομηνίας παρουσίασης και Εξεταστικής Επιτροπής, θα πρέπει να κατατεθεί και σχετικό έγγραφο από τον/τους επιβλέποντα/οντες.

ΠΡΟΣ: Τη Συνέλευση του Τμήματος Μουσικής
Τεχνολογίας και Ακουστικής

Ρέθυμνο ...../...../20...

Αριθμός Πρωτ: .....

ΣΥΜΦΩΝΗ ΓΝΩΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ & ΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/οι κάτωθι υπογεγραμμένος/οι [ονοματεπώνυμο & ιδιότητα επιβλέποντα/οντων] επέβλεψα/επιβλέψαμε την Πτυχιακή Εργασία του/της φοιτητή/τριας [ονοματεπώνυμο & Α.Μ. φοιτητή/τριας] με τίτλο «[τίτλος]», και εκφράζω/ουμε τη σύμφωνη γνώμη για την παρουσίαση αυτής.

Για το λόγο αυτό παρακαλώ/ουμε για τον ορισμό Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής καθώς και την ημερομηνία παρουσίασης της παραπάνω Πτυχιακής Εργασίας.

(προαιρετική συμπλήρωση) Προτεινόμενη Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

[ονοματεπώνυμο & ιδιότητα]

[ονοματεπώνυμο & ιδιότητα]

[ονοματεπώνυμο & ιδιότητα]

Ο/οι Επιβλέπων/οντες

(Ονοματεπώνυμο και υπογραφή)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Εξεταστική Επιτροπή που αφορά στην Πτυχιακή Εργασία με τίτλο «[τίτλος]», η οποία ορίστηκε με την ..... απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής, και η οποία αποτελείται από τους:

1. [ονοματεπώνυμο & ιδιότητα]
2. [ονοματεπώνυμο & ιδιότητα]
3. [ονοματεπώνυμο & ιδιότητα]

αξιολόγησε και εξέτασε την Πτυχιακή Εργασία του/της φοιτητή/τριας

[ονοματεπώνυμο & Α.Μ. φοιτητή/τριας]

[ονοματεπώνυμο & Α.Μ. φοιτητή/τριας]

και αποφάσισε να δοθεί η βαθμολογία [βαθμός ολογράφως] (βαθμός αριθμητικά).

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

1. (Ονοματεπώνυμο και υπογραφή)

2. (Ονοματεπώνυμο και υπογραφή)

3. (Ονοματεπώνυμο και υπογραφή)